

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

סילבוס

שם הקורס: מבוא לספרות הפוסקים

שנה"ל תשע"ח סמסטר א-ב

שם המרצה: הרב עמוס מימון

מסלול/התמחות: תושב"ע

היקף שעות: 2 ש"ש

תוכן הקורס :

הקורס יעסוק בכללי הפסיקה ההלכתיים לאורך הדורות משה רבנו ועד ימינו, תוך עמידה על ההבדלים בגישות ההלכתיות והפסקתיות במשך הדורות בין קהילות ישראל אשכנז וספרד. כמו כן נעסוק בהתפתחות כללי הפסיקה במשך הדורות.

מטרות הקורס:

- א. להכיר וללמוד את עקרונות וכללי הפסיקה לאורך הדורות.
- ב. נעמוד על התפתחות בכללי הפסיקה לאורך הדורות ממה רבנו עד ימינו אנו.
- ג. הכרה של פוסקים מרכזיים בתקופת הראשונים (תולדות חייהם ומשנתם ההלכתית).
- ד. נלמד את הסיבות והמניעים לשינויים בפסיקה בין מרן והרמ"א.
- ה. ביאור כללי הפסיקה של מרן השולחן ערוך והרמ"א
- ו. עמידה על מזדג הכללים בפסיקה ההלכה (רוב, בתראי, מנהג, מרא דאתרא, הלכה למעשה)

ראשי פרקים ויחידות ההוראה בקורס

1. דרכי ההכרעה וכללי הפסיקה

1.1. דרכי ההכרעה בזמן המקרא

1.2. דרכי ההכרעה בזמן חז"ל

1.2.1. כללי הכרעה בין התנאים

1.2.2. כללי הכרעה בין האמוראים

2. הרקע והמניעים לחיבור משנה תורה לרמב"ם

2.1. כיצד עברה התורה מדור לדור עד רבנו הקדוש

2.2. הסיבות והמניעים שהביאו לחיבור הגדול – משנה תורה

2.3. שם החיבור וסדר הפרקים ותכליתו

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

3. הכרה של גדולי הפוסקים לאורך הדורות, תולדותם ומשנתם ההלכתית
 - 3.1. רבי שמעון קיירא- הלכות גדולות
 - 3.2. רבי יצחק בן יהודה אבן גיאת
 - 3.3. הר"ף
 - 3.4. הרמב"ם
 - 3.5. הרא"ש
 - 3.6. רבי יעקב בן אשר בעל הטורים

4. לימוד הרקע והמניעים לחיבורי רבי יוסף קארו
 - 4.1. הקדמות של רבי יוסף קארו- הקדמת הבית יוסף וההקדמה לשו"ע.
 - 4.2. מה הביא את מרן לחיבור הבית יוסף, ומדוע לא כתבו כספר עצמאי ובחירת השם.
 - 4.3. דעת מרן על ספרי הקיצורים
 - 4.4. מה הם כללי ההכרעה של מרן הבית יוסף. ומתי חרג מהכללים?
 - 4.5. תכלית השולחן ערוך, למי מיועד, קצב הלימוד בו ופשר שמו.

5. לימוד הרקע והמניעים לחיבורי רבי משה איסרליש
 - 5.1. מדוע בחר רבי משה איסרליש את ספר הטורים שסביבו יכתוב פירוש 'דרכי משה'.
 - 5.2. יחסו של הרמ"א למרן הבית יוסף. וכיצד הגיב כשהגיע לידו הבית יוסף, והתועלות בחיבורו.
 - 5.3. הביקורת של הרמ"א לכללי הפסיקה של מרן
 - 5.4. מה התוספות במפה- הגה ביחס לשולחן ערוך?

6. המניעים והסיבות להסתייגות מכללי הפסיקה של מרן השולחן ערוך בין הפוסקים
 - 6.1. הסתייגויות הרמ"א
 - 6.2. הסתייגויות המהרש"ל
 - 6.3. הסתייגויות החיד"א
 - 6.4. הסתייגויות רבי בצלאל אשכנזי

7. ביאור הכלל הלכה כבתראי
 - 7.1. הלכה כבתראי מול יחיד ורבים הלכה כרבים
 - 7.2. בבלי מול הירושלמי

8. עמידה על מדרג הכללים בפסיקה ההלכה (רוב, בתראי, מנהג, מרא דאתרא, הלכה למעשה)
 - 8.1. שיטת הרב שרמן בביאורו את יסודות כללי ההוראה והפסיקה בקהילות אשכנז וספרד
 - 8.2. שיטת הגר"ע יוסף בכללי הפסיקה של מרן השולחן ערוך

דרישות ומטלות הקורס

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

- הכנת כל המטלות 40%
- מבחן מסכם 60%

דרכי התקשרות עם המרצה

דואר אלקטרוני: amosm2m2@gmail.com

בביליוגרפיה

1. הקדמת הרמב"ם למשנה תורה.
2. הקדמת הבית יוסף
3. הקדמת הדרכי משה
4. הקדמת השו"ע
5. הקדמת הרמ"א להגהותיו בשולחן ערוך.
6. קטעים נבחרים ממכתבי מרן החיד"א (ברכי יוסף, שם הגדולים ועוד).
7. הקדמת המהרש"ל לחולין.
8. קטעים נבחרים משותים שונים.
9. כללי מרן השו"ע- כללי הפסיקה הגר"ע יוסף שו"ת יחוה דעת חלק ה.
10. הפנייה לאתר דעת ללימוד על הפוסקים לאורך הדורות, כגון: רבי שמעון קיירא בעל הלכות גדולת, רבי יצחק בן יהודה אבן גיאת, הרי"ף, הרמב"ם, הרא"ש, רבי יעקב בן אשר בעל הטורים, מרן השו"ע והרמ"א.
11. שרמן ר"א, "יסודות כללי ההוראה והפסיקה וחילוקיהם בין קהילות אשכנז וספרד", ניב המדרשה ית-יט (תשמ"ה), עמ' 102-121
12. שרמן ר"א, "כוחו של מנהג בקביעת יסודות כללי ההוראה והפסיקה בקהילות אשכנז וספרד", תורה שבעל-פה מא (תשי"ס), עמ' נו-פא